1991'de SSCB'nin dağılmasının ardından TC ordusu için en önemli yıl 1996'dır. Türkiye 1991'deki Birinci Körfez Savaşı'na Cumhurbaşkanı Özal'ın ısrarına rağmen katılmaz. Ordu karşı çıkmaktadır, gerekçe ise gece göremiyor olmalarıdır.

1991 savaşı geniş kapsamlı ilk elektronik savaştır denilebilir. Savaş uçakları hedeflerini gece vurabilmektedir ve bununla ilgili donanım Türkiye'nin savaş uçaklarında yoktur. Benzer durumdaki İtalya buna rağmen savaşa iki uçakla katılmış, bunlardan birisi Irak uçaksavar ateşiyle düşürülmüş, diğeri ise havada yakıt ikmali yapamadığı için geri dönmek zorunda kalmıştı.

1996'da İsrail ile yapılan askeri anlaşma ile savaş uçakları gerekli elektronik donanıma sahip olmaya başlar. Savaş uçaklarının gece de operasyon yapabilecek olması ilk olarak isabet gücünde ortaya çıkar. İçerde PKK ile savaşan ordu daha önce rastgele bombardıman yaparken, uçakların isabet gücü artar.

Türkiye buna karşılık İsrail savaş uçaklarına Konya ovasında eğitim izni verir. İsrail'in hava sahası dar olduğu için burası yeterli olmamaktadır.

Bu bilgileri ve devamını **Alt Emperyalizm ve Türkiye** (2000) kitabında bulabilirsiniz. Bu kitap www.enginerkinerkitaplar.blogspot.com
da pdf olarak mevcuttur.

Uçakların ardından helikopterler elektronik araçlarla donatılır, ardından tanklar gelir.

Türkiye 1999'da Suriye'yi ülkeyi işgal etmekle tehdit eder. Gerekçe, Öcalan'ın bu ülkede kalıyor olmasıdır.

Burada bir soru ortaya çıkar: Türkiye bunu yıllardan beri bildiği halde neden 1999'a kadar beklemiştir? Cevabı adı geçen kitapta aktarılan Şükrü Elekdağ verir: "Türkiye artık 2,5 savaşı yürütebilecek kapasitededir."

Kastedilen şudur: Suriye ile savaşa girildiği zaman Yunanistan'ın Ege ve Akdeniz'de konumunu güçlendirmek için (karasuları sınırı konusu) harekete geçeceği beklenmektedir. İçerde de PKK ile (0,5 olarak değerlendirilen) savaş vardır. Türkiye ancak gece savaşı yürütebilecek kapasiteye ulaştıktan sonra 2,5 savaşı göze alabilecek duruma gelmiştir.

Yunanistan ile açık savaş çıkma ihtimali zayıftır ama bölgeye güç yığılması gerekmektedir ve Türkiye de hem Suriye ve PKK ile savaşıp hem de bunu yapabilecek durumda değildi.

Eklemek gerekir, Türkiye'nin deniz gücü de zayıftı.

Aradan 24 yıl geçti. Türkiye şimdi Suriye, Irak, Akdeniz, Libya, Azerbaycan ve içerde PKK ile toplam 5,5 savaş içindedir.

Bunların tek olarak incelenmesi gerekir.

Gücü göstermek de onu bir çeşit kullanmaktır. Devriye gezmek, askeri tatbikat yapmak bunun klasik yöntemleridir. Burada silahlar konuşmamakta ama güç yığılmasıyla rakibe mesaj verilmektedir.

Akdeniz'de ve Azerbaycan'da durum budur.

Akdeniz'de olan havadaki ve dalaşının benzerinin denizde yaşanmasıdır. Görünürde Türkiye ile Kıbrıs ve Yunanistan karşı karşıya olmakla birlikte Fransa ve İsrail de ikinci tarafı desteklemektedir.

Türkiye'nin Akdeniz'de böyle bir sürtüşmeyi göze alabilmesi için öncelikle deniz kuvvetlerinin gelişmiş olması gerekirdi. Türkiye özellikle Almanya'dan deniz savaş araçları satın alarak bunu sağladı. Almanya, Avrupa Birliği dönem başkanı olarak Yunanistan'ı destekliyor ama silah satışı da sürüyor. Son iki yılda Almanya'nın silah ihracatının üçte birini Türkiye satın aldı. Bu yıl denizaltı siparişleri nedeniyle oranın yükselmesi beklenmektedir.

Türkiye ile ekonomik ilişkileri iyi olan İsrail politik ilişkilerin bozulması üzerine yıllardan beri Yunanistan ile anlaşmış durumdadır. İsrail savaş uçakları İsrail-Girit arasında eğitim uçuşu yapmaktadır. (Bu mesafe İsrail-İran arasındakine neredeyse eşittir.)

Devletler arasında bir alandaki işbirliğini her alana genelleştirmemek gerekir, farklı alanlarda farklı politikalar izlenebilir. Bunu Türkiye-Rusya ilişkisinde de görebiliriz. Rusya, Esad rejimini desteklemekle birlikte Türkiye'nin İdlib'i alabilmesi Rusya'nın hava sahasını açmasıyla mümkün olabilmiştir.

Azerbaycan ve Akdeniz'de silahların konuşması zayıf ihtimaldir ama güç yığılması ve gövde gösterisi gereklidir. Türkiye Azerbaycan ordusuna yıllardan beri silah ve personel vermektedir.

Kalan 3,5 silahlı savaşta ise bunun eskisine göre ucuzladığını ve farklı özellikle sahip olduğunu belirtmek gerekir.

İçerde PKK ile savaşın yoğunluğu azalmıştır. Ek olarak SİHA kullanımı nedeniyle savaş uçaklarına gittikçe daha az ihtiyaç duyulmaktadır.

Benzer durum Irak için geçerlidir. Diyarbakır'dan savaş uçaklarının havalanması ve hedefleri vurması yerine daha ucuz ve etkili olan SİHA kullanılmaktadır.

Bunun son örneğini Irak'ta Irak ordusundan iki üst düzey subayla PKK arasında yapılan görüşme sonrası yapılan saldırıda da gördük. Irak ordusundan bir general ve albay ve bir PKK sorumlusu öldü. Yaralananlar oldu. (Sayılar muhtemelen daha fazladır.) Bu saldırı SİHA aracılığıyla yapılmıştı. Böyle bir saldırı yapılabilmesi için iyi bir istihbarat gereklidir.

Türkiye Irak'ta 40 km kadar içeri girmiş ve üs benzeri askeri gözetleme noktaları kurmuştur. SİHA kullanımı karadaki bu etkinlikle birlikte değerlendirilmelidir.

Benzer durum Suriye için geçerlidir. Ülkenin en az yüzde 5'i işgal edilmiştir ve SİHA da –Rusya ses çıkarmadığı oranda- kullanılmaktadır.

Türkiye burada –Libya'da olduğu gibi- başka askerleri –cihatçıları- kullanmaktadır. Maaşa bağlanan ve savaş tecrübesi olan bu kişiler Türkiye'nin amaçları dahilinde savaşmaktadır.

Libya'da bu durum çok daha açıktır. Türkiye Suriye'deki cihatçıların önemli bir bölümünü bu ülkeye taşımıştır, başlarında subaylar da bulunmakla birlikte asıl savaş gücünü bunlar oluşturmaktadır.

Libya'da yoğun SİHA bombardımanıyla Türkiye savaşta kendine yer açmıştır.

Libya'daki savaş göründüğünden büyük öneme sahiptir. Türkiye'nin Kaddafi öncesindeki inşaat yatırımlarından kaynaklanan yüksek miktarda alacağı vardır. Kendisine yakın tarafın Libya'ya hakim olması durumunda bu alacağını tahsil imkanı yükseldiği gibi yeni inşaat yatırımlarının da yolu açılacaktır.

Bu örnekte de askeri müdahale ve işgal gelecekteki yatırımların yolunu açmaktadır.

Türkiye, yapabilirse eğer, bu ülkeye inşaat alanında yeniden çok miktarda kalifiye işçi, mimar ve mühendis göndermeyi planlıyor. Kimilerinin iddia ettiği gibi "ucuz işçi" değil… Orada ucuz işçi bulmaktan kolay ne var? Her yıl onbinlerce insan Afrika içlerinden deniz yoluyla İtalya'ya –dolayısıyla Avrupa Birliği'ne- geçebilmek umuduyla Libya'ya geliyor. Bunlardan iyi ucuz işçi mi olur? Türkiye'den Libya'ya işçi taşımak demek, işçi ücretinin üzerine ulaşım masrafının da gelmesi demektir. Ne gerek var?

İsrail ile yapılan askeri modernleştirme anlaşmasından 24 yıl sonra Türkiye 5,5 alanda savaş yürütebilmektedir.

Bu konunun görülen tarafıdır. Görünmeyen tarafta ise değişik ülkelerdeki askeri üsler –özellikle Katar ve Somali'de- ve yıllardan beri Balkan ve Afrika ülkeleri ordularına verilen askeri eğitim bulunmaktadır. Askeri eğitim hem etkili çevrelerle ilişki kurmanın ve hem de silah ihracatının yoludur. Balkan ülkelerinde Fettullahçıların MİT tarafından kaçırıldığı ülkelerin tamamı 1990'lı yıllarda Türkiye'nin askeri eğitim verdiği ülkelerdir.

Bugünün dünyasında Türkiye kadar yayılmacı başka bir ülke yoktur.

Bu yayılmacılık nedeniyle komşuların tamamına yakınıyla ilişkiler kötü durumda olabilir ama ne olacak ki? Arap Birliği Türkiye'nin Irak'ta yaptığı son saldırıyı kınamış! Kınayabilir ve Arap Birliği kimin umurunda ki? Yıllardan beri İsrail'i de kınıyorlar.

Kifayetsiz muhterislik Türkiye alt emperyalizminin tipik özelliğidir. Sürekli olarak imkanlarını zorlamakta, çapının üzerinde oynamaktadır. Bu durum duvara toslamayı, dön geri yapmayı gündeme getirmekle birlikte yeniden denenmektedir.

Çizgi değişmiyor sadece düzenleme yapmak zorunda kalınıyor.

Bir ordunun gücünün belirlenmesinde değişik rütbelerdeki personel sayısının ve modern silahlara sahip olmanın yanı sıra savaş tecrübesi de belirleyicidir. Bunu 1967'de İsrail ile özellikle Mısır arasındaki 6 gün savaşında görebilmek mümkündür. Mısır hava kuvvetleri SSCB'nin Mig uçakları sayesinde daha modern olmasına rağmen İsrail karşısında varlık gösteremedi. İsrail o savaşta iyi olarak değerlendirilmeyen Fransız Miraje savaş uçaklarını kullanmıştı.

Türkiye ordusu halen en iyi savaş tecrübesine sahip ordulardan birisi olarak kabul ediliyor. Bunun sağlanmasında 1984'ten beri PKK ile yürütülen savaşın belirleyici yeri vardır. Ordu bu savaşta verdiği kayıplar sonucu profesyonelleştirilmiş –subay kademesinin altı da profesyonel yapılmış- ve özellikle gayrı nizami savaşta (gerilla savaşı) büyük tecrübe kazanmıştır. Bu

tecrübe başka alanlardaki savaşta da kullanılmaktadır.

Böyle giderse **Alt Emperyalizm ve Türkiye** (2000) ve **Küresel iç savaş ve Türkiye** (2019)'dan sonra Türkiye'nin gittikçe büyüyen alt emperyalizmiyle ilgili olarak üçüncü bir kitap gerekli olacak.